

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, mart.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixojaga o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdulkarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI IQTISODIYOTDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINING IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIR ETUVCHI TIZIMLASHTIRILGAN TAHDIDLAR.....	40
Qodirov Tuyg'un Uzoqovich, Nabiyev Bexzod Shavkatovich	
SANOAT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYA VA TEXNOLOGIK MODERNIZATSIYANING O'RNI	44
Boboqulov Sanjar Bahromqulovich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI BAHOLASHNING USLUBIYOTI VA UNING SOLIQ TIZIMIDA QO'LLANILISHI	49
To'xtabayev Oybek Odilovich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR.....	56
Ismailov Bobir Salomovich	
TIJORAT BANKLARI INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI	62
Yangiboyev F.B.	
MINTAQAVIY IQTISODIY SALOHİYATDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	68
Turayev Og'abek Kaxramonovich	
XORIJIY MAMLAKATLARDA TO'QIMACHILIK KLASTERLARINI RIVOJLANTIRISH TAJRIBASI.....	75
Yusupova Feruza Yo'ldoshevna	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BOSHQARISHNING INTEGRATSION VA ADAPTIV MODEL.....	83
Ibroximov Ilxomjon Shavkatjon o'g'li	
QURILISH TASHKILOTLARI FAOLIYATINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA BAHOLASH	89
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
ICHKI NAZORAT VA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDAGI XAVFLARNI BOSHQARISH	94
Islamova Nargiza Mirzaxidovna	
TURIZMNING MINTAQADA IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI	104
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISHNING HOZIRGI KUNDAGI HOLATI TAHLILI	111
Begamov S.X.	
RETHINKING JOB CREATION: ONTOLOGICAL AND EPISTEMOLOGICAL FOUNDATIONS OF MACROECONOMIC EMPLOYMENT ANALYSIS.....	116
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
HUDUDIY TURIZM KLASTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	125
Ro'zimova Xusnora Mirzobek qizi	
SUG'URTACHILIK VA O'ZBEKISTONDA SUG'URTA SEKTORINING HOLATI.....	129
O'runboyeva Sotima Alisher qizi	
GO'SHT VA GO'SHT MAHSULOTLARINI SANOAT USULIDA QAYTA ISHLASHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI.....	134
Kaydarova Sitora Suranbay qizi	
KORXONALAR QIYMATINI BAHOLASH VA BOZOR BAHOSINI SHAKLLANTIRISH METODOLOGIYASI.....	139
Abduraxmanov Sherzodbek Ravshanovich	
YASHIL IQTISODIYOT: EKOLOGIK BARQARORLIK VA IQTISODIY SAMARADORLIK UYG'UNLIGI.....	145
Jamaldinova Asalxon Saliyevna	
2025-YILDA O'ZBEKISTON UCHUN ENG YAXSHI 10 TA TRANSPORT TEXNOLOGIYALARI VA INNOVATSIYALARI	151
Mamasaliyeva Mukaddas Ibadullayevna, Beketov Timur Kazakbayevich	

MAHSULOT TANNARXINI ANIQLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUVLARI: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TIZIMLAR QIYOSIY TAHLILI	155
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ	163
Хайдарова Ёркиной Аскар кизи	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING FISKAL VA INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARI	170
Mamatova Nodira Mirzavaliyevna	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА И УСТОЙЧИВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ФОРМИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ МОДЕЛИ ПЕРЕХОДА ТЕПЛИЧНЫХ ХОЗЯЙСТВ ТАШКЕНТСКОЙ АГЛОМЕРАЦИИ НА СОЛНЕЧНЫЕ СИСТЕМЫ ЭНЕРГОСНАБЖЕНИЯ	178
Срожиддинова Зарина Хайриддиновна, Абдувалиева Зилола Абдуллаевна	
МАМЛАКАТИМИЗДА QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	186
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
RIVOJLANISHDA RAQOBAT EMAS, BALKI HAMKORLIKNING USTUVORLIGI: NAZARIY VA AMALIY TAHLIL	190
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEKANIZMLARI VA "QAMRAB OLINMAGAN O'RTA QATLAM" MUAMMOSI	196
Bafoev Farrux Jo'raqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA EKOLOGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	202
Shanazarova Gulyoraxon Baxtiyarovna	
O'ZBEKISTON STARTAP EKOTIZIMIDA INVESTITSIYA JALB QILISH JARAYONINING INSTITUTSIONAL MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH MEKANIZMLARI	208
Xoliqova Xurshidaxon Xayotjon qizi	
INNOVATSION IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA STARTAP EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY JIHLTLARI	214
Usmanov Gafurjon Shavkatovich	
QURILISHDA ISHLAB CHIQRISH VA SIFATNI BOSHQARISH TIZIMLARINING RIVOJLANISHI	220
Buriyev Xakim Toshimovich, Usmanov Ilxom Achilovich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION MUHITNI TAKOMILLASHTIRISHNING STRATEGIYALARI	225
Xolov Sherali Axrorboyevich	
2010-2024-YILLARDA O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIKNI INVESTITSIYALASHNING EKONOMETRIK TAHLILI	229
Ashurov Shuhratbek Qudrat o'g'li	
TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING ZAMONAVIY USULLARI	233
Sherbekova Kamola Norbekovna	
AHOLI MOLIYAVIY SAVODXONLIGI DARAJASI VA UNI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI	243
Abduvoxidov Akmal Abdulazizovich	
MARKAZIY BANK KURS SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI	249
Saydullayev Nodirbek Narzullaevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISH SALOHİYATI VA MUAMMOLARI	258
Raupov Shuxrat Soyibovich	
ЭКОТУРИЗМ В УЗБЕКИСТАНЕ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ	264
Абидова Дилфуза Игамбердиевна, Рахматуллаева Зулайхо Хасан кизи	
DIGITAL ECONOMY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: BUSINESS CHANGE IN THE REGIONS	270
Abdullayev Muzaffar Abdujabbarovich	

QISHLOQ XO'JALIK MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASHDA IOT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	273
Mirzaev Dilshod Artikovich	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ СТАРТАП-ПРОЕКТОВ В ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА.....	279
Касимова Наргиза Сабитджановна	
YASHIL IQTISODIYOTNING NAZARIY ASOSLARI VA UNGA ILMIY YONDASHUVLAR.....	284
Ismoyilova Mahliyo Oybek qizi	
BOSHQARUVDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR (OLIV TA'LIM MISOLIDA).....	289
Kariyeva Gulnora Abdullayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV MIJOZLARGA XIZMAT KO'RSATISHNING AMALDAGI HOLATI VA ASOSIY TENDENSIYALARI.....	295
Qurbonov Odilbek Ro'zmatovich	
O'ZBEKISTONDA SPORT FEDERATSIYALARI VA ASSOTSIATSIYALARINI SAMARALI BOSHQARISH TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'LLARI.....	302
Umed Farmonkulovich Radjabov	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA QARATILGAN IQTISODIY MEKANIZMNI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ULARNING AMALIY AHAMIYATI.....	307
Mullayeva Mexrangiz Axtam qizi	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA).....	313
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Muradova Nazira Raximjanovna	
RAQAMLI MARKETING VA ONLAYN PLATFORMALAR ORQALI EKOTURISTIK MAJMUALARNI OMMALASHTIRISH TRENDI.....	318
Xolmatova Parvina Asliddin qizi	
O'ZBEKISTONDA SOLIQ MA'MURCHILIGI STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR.....	323
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
РАЗВИТИЕ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК ФАКТОР РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА.....	327
Бахтиёров Худайберган Хамдам угли	
MAHALLIY BUDJETLARDA TRANSFERTLARGA QARAMLIK DARAJASINI BAHOLASH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA).....	335
Xudoyqulov Hamidjon Abdullayevich	
QORAQALPOG'ISTON QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNI BOSHQARISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI.....	342
Tajibaev Berdax Asqarbay uli	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	347
Ashurova Maftuna Ortiq qizi	
STRATEGIC DIRECTIONS FOR INCREASING CAPITAL EFFICIENCY OF COMMERCIAL BANKS: DIGITALIZATION AND RISK MANAGEMENT INTEGRATION.....	352
Sadullaeva Mokhinur Aziz kizi	
TECHNOLOGY MANAGEMENT AND SME INTERNATIONALIZATION: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW.....	358
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi	
TA'LIM SIFATINI BAHOLASH MEZONLARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI.....	363
Mamadiyarov Zokir Toshmurovich	
SMART UNIVERSITET KONSEPSIYASI ASOSIDA REYTING VA RAQOBATBARDOSHLIKNI INTEGRAL BOSHQARISH.....	371
Xudoyqulov Husen Ahadovich	

BUXGALTERIYA HISOBINING MILLIY VA XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIVAVIY HISOBOT 1-SHAKLINING QIYOSIY TAHLILI	379
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
SUG'URTA BOZORINING RAQAMLI RIVOJLANISHIDA NAZARIY QARASHLAR	384
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA INNOVATSION LOYIHALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI	389
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
MAHALLIY BUDJETLAR DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	397
P.SH.Usmonov	
СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОВ ИНВЕСТИЦИОННОГО АНАЛИЗА ДЛЯ ОЦЕНКИ ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ.....	401
Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
KORXONA VA TASHKILOTLARDA INSON KAPITALIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA KORPORATIV MADANIYAT, AXLOQIY-RUHIY VA MA'NAVIY MUHITNING O'RNI	407
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich	
ELEKTRON PULLARNING MOHIYATI VA ULARNING MILLIY TO'LOV TIZIMIDAGI ROLI.....	416
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA UY XO'JALIKLARINING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KENGAYTIRISH.....	423
Eshbaeva Shahnoza Faxriddinovna	
APPLICATION OF EXTREME MODELS IN ASSESSING THE ECONOMIC POTENTIAL OF AN ENTERPRISE	428
Musayeva Shoira Azimovna	
SOLIQ MA'MURCHILIGIDA XORIJIY TAJRIBA HAMDA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH SAMARADORLIGI.....	435
Bozorova Ozoda Raximovna	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATI IMIJINI OSHIRISHDAGI MUAMMOLARNI HAL ETISHDA XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI: QIYOSIY TAHLIL.....	439
Bekmurodov Navruz Ergashevich	
TA'LIM XIZMATLARI SOHASIDA YARATILGAN YALPI QO'SHILGAN QIYMAT DINAMIKASI VA UNI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	449
O'rinov Komiljon Kozimovich	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHNING MINTAQAVIY OMILLARI.....	453
Salomat Norova	
QURILISH MATERIALLARI BOZORI VA UNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	459
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKSPORT OPERATSIYALARINI SUG'URTA QILISHNI RIVOJLANTIRISH.....	465
Xalikov R. B.	
BIZNES JARAYONLAR AUTSORSINGINI OPTIMALLASHTIRISH USULLARI TAHLILI	472
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
DAVLAT MOLIVAVIY BOSHQARUVI SAMARADORLIGINING IJTIMOY ADOLATGA TA'SIRINING PEFA VA CEQ METODOLOGIYALARI ORQALI TAHLILI	477
Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ICHKI AUDIT XIZMATINI TASHKIL QILISHNING XORIY TAJRIBASI	485
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
MINTAQADA IJTIMOY HIMOYA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH.....	491
Saparov Ismat Chorshanbiyevich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANISHDA EKOLOGIK INNOVATSIYALARNI QO'LLAB-QUVVATLASH YO'NALISHLARI	495
Ismatov Sharofiddin Asatulloevich	

THE ESSENCE OF THE OPTIMAL COST STRATEGY	500
Sodiqov Mirakhror Abbos ugli	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TOG'-KURORT ZONALARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY JIHATLARI (CHORVOQ ERKIN TURISTIK ZONASI MISOLIDA)	504
Shomurodova Shahnoza G'ayratovna	
ICHKI AUDIT SIFATI VA SAMARADORLIGI TUSHUNCHALARINING IQTISODIY MAZMUNI HAMDA ULARNING O'ZARO BOG'LIQLIGI	509
Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARI FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISH VA UNI HISOBINI YURITISH.....	517
Abdullayev Abdurauf	
TIJORAT BANKLARINING RISKLARINI BAHOLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR.....	522
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
TIJORAT BANKLARIDA KORRUPSIYAVIY-KOMPLAENS MUAMMOLARI: TAHLIL VA YECHIMLAR.....	527
Yunusov Baxtiyor Shavkatovich	
MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHNING SIFAT NAZORATINI HAMDA TASHKILY-IQTISODIY MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	532
Meliyev X.T.	
ОЦЕНКА КАЧЕСТВА СЕРВИСА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ОПРОСА.....	541
Усманова Азиза Баходировна	
RAQAMLI BANK XIZMATLARI ORQALI MOLIVAVIY INKLYUZIVLIKNI KENGAYTIRISH.....	545
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi	
QURILISH KORXONALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYALARNING AHAMIYATI	550
Egamov Raxmatillo Mirolimovich, Bobobekov Davron Gafurovich	
FINANCIAL MARKET PARTICIPANTS: A CLASSIFICATION BY ROLE AND RESPONSIBILITY.....	553
Khotamkulova Madina	
ФОРМИРОВАНИЕ «ТУРИСТИЧЕСКОЙ МАХАЛЛИ» КАК ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО МЕХАНИЗМА РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ В СФЕРЕ ГОСТЕВЫХ ДОМОВ УЗБЕКИСТАНА	559
Иргашева Нигина Салохиддиновна	
BANKLARDA KREDIT GAROVI BILAN ISHLASHNING XORIJ ILG'OR TAJRIBASI VA UNDA O'ZBEKISTON BANKLARI AMALIYOTIDA FOYDALANISH ISTIQBOLLARI.....	567
Sh. Saidov	
MILLIY UGLEROD SAVDOSI TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	573
Islamov Shoxzod Shuxrat o'g'li	
THE NECESSITY OF CREATING A BUSINESS ENVIRONMENT AND ITS ROLE AND SIGNIFICANCE IN THE NATIONAL ECONOMY.....	582
Amanov Davron Ravshan ugli	
SUV RESURSLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI	588
Saidov Muhammadali Hakimovich, Mahammatov Hoshim, Esanbekov Diyorbek	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА БАНКОВ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО И ПРИНЦИПАМИ ESG.....	595
Насирдинов Шарифджон Изатуллоевич	
ОЦЕНКА ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭЛЕКТРОБУСА.....	600
Мухитдинов Акмал Анварович, Касимов Омил Камалович, Саидов Азамат Илхом угли	
XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA DUKKAKLI DON MAHSULOTLARINI YETISHTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH YO'NALISHLARI (HINDISTON TAJRIBASI MISOLIDA).....	608
Mirsayd Xudaybergenov	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLINING FAROVONLIGI VA DAROMAD MANBALARINI STATISTIK TAHLILI	612
Mamatkulov Baxtiyor Xalmuradovich	

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARUV MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	618
<i>Muxamedjanova Maxfuza Baxodir qizi</i>	
MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI, MAZMUNI HAMDA KLASSIFIKATSIYASI.....	627
<i>Odiljonova Oybachin Fayzullo qizi</i>	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ORQALI MAMLAKATIMIZ LOYIHALARINI AMALGA OSHIRISH TARTIBI TAHLILI.....	631
<i>Rasulova Dilfuza Valiyevna</i>	
HUDUDNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA IQTISODIY SALOHİYATNING O'RNI.....	636
<i>Avazbek Xalbekov</i>	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SABZAVOTCHILIK TARMOG'INING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	642
<i>Sobir Xasanov</i>	
IMPACT OF REGIONAL INFRASTRUCTURE AND NATURAL RESOURCE UTILIZATION ON THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL TOURISM (A DISTRICT-LEVEL ANALYSIS OF THE SAMARKAND REGION, UZBEKISTAN)	650
<i>Toyirova Shohista Bobobekovna</i>	
INNOVATION IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY OMILLARI	657
<i>Talapova Nargiza Baxriddinovna</i>	
BOZOR BEQARORLIGI SHAROITIDA BANK OBRO'SINI STRATEGIK RESURS SIFATIDA BARQARORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	661
<i>Yuldasheva Kamola Qosimjonovna, Ziyeva Muhtasar Mansurdjanovna</i>	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT PENSIYA TIZIMINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH MASALALARI	667
<i>Pardayev Farrux Muzaffarovich</i>	
RAQAMLI TRANSFORMASIYA SHAROITIDA MENEJERLARNING RAQAMLI KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH.....	671
<i>Sharipova Zulfiya Shokirjonovna</i>	
FUQAROLAR ISHTIROKIGA ASOSLANGAN TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISH TIZIMI VA UNING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	677
<i>Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna</i>	
O'ZBEKISTON QISHLOQ HUDUDLARINING BARQAROR RIVOJLANISH YO'NALISHLARIDA QISHLOQ TURIZMI VA EKOTURIZM – ASOSIY USTUVOR YO'NALISHLARI	682
<i>Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi</i>	
KORXONALARDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNING SHAFFOFLIGINI TA'MINLASHDA BUXGALTERIYA HISOBINING ROLI.....	691
<i>Alimbay Shamshetov</i>	
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA YASHIL INVESTITSIYALARNING MOLIYAVIY MEXANIZMLARI	694
<i>Saule Ibragimova</i>	
ANALYSIS OF THE STATE OF ELECTRICITY GENERATION BY WIND POWER PLANTS.....	698
<i>Saidov Mash'al Samadovich</i>	
TRANSFORMING TOURISM EDUCATION IN UZBEKISTAN: AN INSTITUTIONAL ANALYSIS OF PERSONNEL TRAINING SYSTEMS.....	706
<i>Abdullakhujaev Abdukodirkhuja, Ochilova Hilola Farmonovna</i>	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOTLAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	713
<i>Elomonov Dadaxon Ozodullayevich</i>	
MAHALLIY BOSHQARUVDA YETAKCHILIK KONSEPSIYASI ORQALI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI OSHIRISH (FARG'ONA VILOYATI MISOLIDA)	718
<i>Siddikov Abdusalom Abdumalikovich</i>	

NEW ECONOMIC PHENOMENA: FINANCING CONSUMPTION AND SAVINGS IN THE TRANSITION TO AN EXPECTATION ECONOMY.....	724
Isomov Bekmurod Sayfiddinovich	
XIZMAT KO'TSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK YO'NALISHIDA INSTITUTSIONAL O'ZGARISHLARNI AMALGA OSHIRISHNING OBYEKTIV ZARURIYATI.....	730
Sh.A.Sultonov	
MINTAQALARNING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLARI VA ULARNING IJTIMOİY-IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	737
Qobilov Anvar Eshpo'latovich	
KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH.....	741
Madraimova Marxamat Raximberganovna	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКО-РЕКРЕАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА.....	748
Усманова Зумрад Исламовна	
TITLE: PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A MECHANISM FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE TOURISM SECTOR IN UZBEKISTAN.....	753
Suxrobbek M. Salayev	
XORAZM VILOYATI TASHQI IQTISODIY FAOLIYATIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLARNI BAHOLASH VA UNI OPTIMALLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	761
Urunov Farrux Shanazarovich	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT AUDITI TIZIMINING STRATEGIK TRANSFORMATSIYASI: INSTITUTSIONAL ISLOHOTLAR VA RAQAMLI MONITORINGNING STRATEGIK AHAMIYATI.....	765
Turabov Baxodir To'xtamishovich	
TURIZM SOHASIDA BANDLIKNING 2025-2030-YILLARDAGI PROGNOZ PARAMETRLARI.....	770
N.I. Shermamatova	
BO'SH TURGAN DAVLAT KO'CHMAS MULK OBYEKTLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATLI JIHLTLARI (O'ZBEKISTON MISOLIDA).....	776
Sanjarov Zuxriddin Dilshod o'g'li, Astonaqulov Muzaffar Muxsin o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING RESURS BAZASI BARQARORLIGINI TAVSIFLOVCHI KO'RSATKICHLAR.....	781
Bolibekov Shahboz Baxodir o'g'li	
MOLIYA-KREDIT JARAYONLARI: INVESTITSION FAOLLIKNI TA'MINLASH MEXANIZMI SIFATIDA.....	787
Madaminov In'omjon Ozodovich	
YASHIL IQTISODIYOTDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMLARI	792
Karimov Islombek Bekpo'lat o'g'li	
OLIY TA'LIMDA ILMIY TADQIQOTLAR VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASI SAMARADORLIGI.....	798
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
XUSUSIY MAKTABLARNING BOSHQARUV TIZIMINI QAROR QABUL TIZIMLARI VA O'RGANUVCHI ANALITIKASI YORDAMIDA YANGILASHNING YO'LLARI	802
Esanova Shohida	
MOLIYA BOZORIDA TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARIDAN FOYDALANISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	812
Abduraxmanova Matluba Maxamadaminovna	
KORXONALARDA KREDITOR QARZDORLIKNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	819
Mirzaev Ozod Furkatovich	
ЛЕКСИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ КАК КЛЮЧЕВОЙ КОМПОНЕНТ ПРОДУКТИВНОЙ ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ.....	824
Киличева Феруза Бешимовна	
MODERN MECHANISMS FOR MONITORING REGIONAL DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF DIGITAL ECONOMY	828
Karimova Shirin Zokhid qizi	

АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ МЕТОДЫ КРЕДИТНОГО СКОРИНГА ДЛЯ НАСЕЛЕНИЯ БЕЗ БАНКОВСКОЙ ИСТОРИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	833
Шухратова Мадинабону Икром кизи	
SHAHAR EKOLOGIYASI: SHAHAR EKOTIZIMLARI VA BARQAROR RIVOJLANISH	841
Erkiniva Mukarram Olimjon qizi	
CHAKANA SAVDO XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI KORXONALARDA SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	845
Abdug'aniyev Oybek Akmaljon o'g'li	
KUZATUV KENGASHI XUSUSIYATLARINING KORPORATIV BOSHQARUV SAMARADORLIGIGA TA'SIRI: NAZARIY VA KONSEPTUAL YONDASHUV.....	850
Jumayeva Go'zal Sherxon qizi	
EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH NATIJALARI NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARI FAOLIYATINI BOSHQARISHDA MUHIM AMALIY AHAMIYAT.....	854
Sattorov Firdavs Ziyodullayevich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA TIJORAT BANKLARINING O'RNI.....	858
Abduholikov Kamoldin Mahammadjonovich	
SANOAT KORXONALARINING HUDUDLAR KESIMIDAGI RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI STATISTIK TAHLIL QILISH.....	862
Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA XIZMATLAR EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHNING EKOLOGIK JIHATLARI.....	867
Qodirjonov Adxamjon Muxtorjon o'g'li	
INKLYUZIV TA'LIMNI MOLİYALASHTIRISHNING XALQARO MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	872
Muxamedjanova Dilshodxon Muzaffarovna	
SANOAT KORXONALARIDA "YASHIL" TRANSFORMATSIYA JARAYONINING XUSUSIYATLARI.....	877
Ismatulloeva Madinabonu Fozil qizi	
TO'QIMACHILIK SANOATI MAHSULOTLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH	884
Kadirova L.G.	
MAIN DIRECTIONS FOR DEVELOPING SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN THE REGION	887
Nasretdinova Farangis Odilovna	
THE IMPORTANCE OF MARKETING COMMUNICATIONS IN THE SERVICES SECTOR	895
Mamatkulova Shoira Djalolovna	
AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISH — ICHKI TALABNI RAG'BATLANTIRISH VA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH OMILI.....	900
Mustafoev G'olib Sultonmurodovich, Abruyev Abdumalik Oynazarovich	
BIZNES JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH VA ULARNI QO'LLASHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	906
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
KORXONADA RAQAMLI IQTISODIYOTNI JORIY ETISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	911
Salimova Husniya Rustamovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI: BUXORO VILOYATI MISOLIDA.....	918
Zayavitdinova Nafisa Muxammadovna	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI MOLİYAVIY MAHSULOTLARI VA ULARNING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI ROLI	926
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA IQTISODIY O'SISH VA MEHNAT BOZORI KO'RSATKICHLARINING DINAMIKASI.....	932
Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
FOYDALANUVCHI SADOQATINI SHAKLLANTIRISHNING MARKETING VA NEYROMARKETING MEXANIZMI SIFATIDA GEYMIKATSIYA ELEMENTLARINI QO'LLASH: DODO PIZZA MOBIL ILOVASI MISOLIDA EMPIRIK TAHLIL	937
Yuldashev Jamshid Abrarovich, Daminova Nilufar Bahrom qizi	

KORXONADA XODIMLARNI BOSHQARISHNING TASHKILYI MEKANIZMLARINI SHAKLLANTIRISH	945
Sadriddinova Sevinchxon Sadriddin qizi	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA XODIMLAR MOTIVATSIYASI VA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	948
Murodova Zilola Asatulla qizi	
KUZATILMAYDIGAN IQTISODIYOT TUSHUNCHASI, SHAKLLARI, TURLARI VA YUZAGA KELISH OMILLARI.....	952
Abdullayev Shavkat Nasriddinovich	
NODAVLAT OLIY TA'LIM TASHKILOTLARIDA XARAJATLAR SMETASI VA SHTATLAR JADVALINI SHAKLLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	959
Yaqubova Nodira Olim qizi	
РАЗВИТИЕ, РИСКИ, ОБЕСПЕЧЕНИЕ УСТОЙЧИВОСТИ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ УЗБЕКИСТАНА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ.....	964
Бабаджанова Лола Шопулатовна, Срождиддинова Зарина Хайриддиновна	
KOMPANIYALARNING FOND BOZORIDAGI ISHTIROKINI RAG'BATLANTIRISH AHAMIYATI.....	970
Mamataliyev Bobur Saidnazar o'g'li	
GLOBALLASHUV SHAROITIDA INTELLEKTUAL TA'MINOT ZANJIRI TEXNOLOGIYALARINING XALQARO TADBIRKORLIKDAGI O'RNI	977
Xudayberdiyev Otabek Absalomovich	
HUDUD IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINING INSTITUTSIONAL SALOHİYATI: NAZARIY TALQIN VA YAPONIYA, GERMANIYA, XITOIY TAJRIBASI	983
Bekchanov Davron Masharipovich	
O'ZBEKISTONDA AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH VA MEHNAT FAOLIYATI UNUMDORLIGINING IQTISODIY YUKSALISHDAGI O'RNI.....	988
Anvarova Lobarxon	
TURIZM SOHASIDA HAYOT SUG'URTASI TIZIMINING IQTISODIY-HUQUQIY ASOSLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI: XALQARO TAJRIBA VA MILLIY AMALIYOT	992
J.Kamalova	
MADANIYAT SOHASI MUASSASALARINI AUDITDAN O'TKAZISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	999
Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ALOQA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH ASOSIY YO'NALISHLARI.....	1004
Nazarov Sanjar Nasridinovich	
KORXONALARDA MARKETING MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISHNING IQTISODIY MOHIYATI VA AHAMIYATI (BUXORO VILOYATI KORXONALARI MISOLIDA).....	1009
Sirojov Oxunjon Odil o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA ISH BILAN BANDLIKNI RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEKANIZMLARI	1015
Bobojonov To'liqinbek Maxmud o'g'li	
ERKIN IQTISODIY ZONALAR UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV VA INVESTITSIYA MONITORINGINING MUALLIFLIK MODELİ	1020
Abdiyev Alimardon Chorshanbiyevich, Shamsiyeva Ruxsora Nasirovna	
IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA BUXGALTERIYA VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	1025
Kunduzova Kumrixon Ibragimovna, Jo'rayev Asadbek Anvarjon o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ СРЕДЫ ДЛЯ РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА И ЧАСТНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УЗБЕКИСТАНЕ	1031
Камилова Наргиза Абдукажоровна	
THE ADDITIONALITY GAP: EVALUATING THE SYNERGY BETWEEN GREEN FINANCE AND MACROECONOMIC STABILITY IN EMERGING ECONOMIES	1036
Ataxanov Umidbek Olimovich	

АХОЛИНИ ИЖТИМОИЙ НИМОЯ ҚИЛИШ ТИЗИМИДА СУН'ИЙ ИНТЕЛЛЕКТ: О'ЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI MISOLIDA JORIY ETISH IMKONIYATLARI VA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISH MASALALARI	1042
<i>Xidirbayev Baxrom Baxtiyarovich</i>	
ОРОЛ БО'ЙИ МИНТАҚАСИДА ИҚЛИМ О'ЗГАРИШИНИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ОҚИБАТЛАРИ ВА ЗАИФ АХОЛИ ҚАТЛАМЛАРИГА ТА'СИРИ	1047
<i>Madenova Elmira Nzamatdinovna</i>	
УЛУЧШЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ ЧЕРЕЗ ЦИФРОВИЗАЦИЮ В ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ: СИСТЕМАТИЧЕСКИЙ ОБЗОР	1052
<i>Эргашев Мухиббек Аслам угли</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KIMYO SANOATI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH.....	1057
<i>Xaydarova Kamola Axinjanovna, Umaraliyev Asliddin Faxriddin o'g'li</i>	
BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA "YASHIL" LIZINGNI JORIY ETISH IMKONIYATLARI	1062
<i>Latipova Shaxnoza Maxmudovna</i>	
ПРЕФЕРЕНЦИИ И РИСКИ УЗБЕКИСТАНА ОТ ИНИЦИАТИВЫ «ОДИН ПОЯС, ОДИН ПУТЬ»	1067
<i>Wang Jianhong, Наров Улугбек Ирискулович</i>	
DAVLATNING IQTISODIY SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO TAJRIBALARDAN FOYDALANISH.....	1071
<i>Karimov Ulug'bek Mirzajon o'g'li</i>	
TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI	1075
<i>Quralov Nurxissa Iles o'g'li</i>	
TURIZM SOHASIDA TRANSPORT XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILY-IQTISODIY MEKANIZMI.....	1082
<i>Haydarov Jasur Baxodir o'g'li</i>	
O'ZBEKISTONDA AUDITORLIK FAOLIYATINING ISTIQBOLLARI.....	1087
<i>Mamatov Xabibulla Mamatovich</i>	
O'ZBEKISTON ZIYORAT TURIZMI BRENDAINI SHAKLLANTIRISHDA MUQADDAS QADAMJOLARNING MARKETING SALOHİYATI	1091
<i>Turayev Ziyadulla Norsoatovich</i>	
ASOSIY KAPITALGA YO'NALTIRILGAN INVESTISIYALARNI MOLIYALASHTIRISH MANBALARINI TAKOMILLASHTIRISH	1095
<i>Xoshimov Sobir Murtazayevich</i>	
KREATIV IQTISODIYOTNING TARKIBI, TASNIFI VA RIVOJLANTIRISH OMILLARI.....	1103
<i>Daminova Madinaxon Bahromjon qizi</i>	
TURIZM TURLARINI DIVERSIFIKATSİYALASHDA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR VA INNOVATSION YONDASHUVLAR.....	1110
<i>Saidova Dilfuza Abdufattohovna</i>	
O'ZBEKISTONDA OBLIGATSİYALAR BOZORINING RIVOJLANISHI VA UNING IQTISODIY AHAMIYATI	1117
<i>Muxammedova Zarina Murodovna</i>	
SUG'ORILADIGAN YERLARNING EKOLOGIK HOLATINI YAXSHILASHNING IQTISODIY MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISHDA JAHON TAJRIBALARI	1121
<i>Sultonov Xudoyshukur G'ayratovich</i>	
IQTISODIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH BO'YICHA ILG'OR XORIY TAJRIBASI.....	1126
<i>Xaydarov Ravshan Xikmatullaevich</i>	
ВЛИЯНИЕ ТОРГОВОГО БАЛАНСА УЗБЕКИСТАНА И КИТАЯ НА РАЗЛИЧНЫЕ ОТРАСЛИ.....	1131
<i>He Xiaoqu, Уркинбаев Т. А.</i>	
РОЛЬ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В РЕФОРМИРОВАНИИ ЭКОНОМИК СТРАН ПЕРЕХОДНОГО ТИПА	1135
<i>Qian Xuanhong, Наров Улугбек Ирискулович</i>	
"YASHIRIN IQTISODIYOT"NING ULUSHINI QISQARTIRISHDA AUDITNING O'RNI	1140
<i>Qo'shmatov Otaxon Qurbonaliyevich</i>	

TRANSFERRING PORT MULTIMODAL COORDINATION CAPABILITIES ACROSS INSTITUTIONAL CONTEXTS: LOCALIZATION MECHANISMS IN THE CHINA-UZBEKISTAN LOGISTICS CORRIDOR.....	1146
Mu Zhendi	
TURIZM XIZMATLARINING SIFATINI OSHIRISH ORQALI MEHMONDO'STLIK INDUSTRIYASINI RIVOJLANTIRISH.....	1156
Z.T. Bakayev	
ESG-ПРИНЦИПЫ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ УЗБЕКИСТАНА: ОТ ПЕРВЫХ ИНИЦИАТИВ К ФОРМИРОВАНИЮ УСТОЙЧИВОЙ МОДЕЛИ ОТРАСЛИ.....	1161
Аблаева Валентина Борисовна	
KAMBAG'ALLIK DARAJASINI PASAYTIRISHDA ISHLAB CHIQRISH FAOLIYATINI KENGAYTIRISHNING O'RNI	1169
Saparov Murod Irgashovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH VA IQTISODIY O'SISH O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK: EKONOMETRIK TAHLIL.....	1173
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
"2025-YIL YAKUNI BO'YICHA O'ZBEKISTONDA INFLYATSIYA OMILLARI: IMF VA MARKAZIY BANK MA'LUMOTLARI TAHLILI"	1177
Ergashev E'zozbek Umirzakovich, Vaxabov A.V.	
KORXONANING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RAQOBAT RAZVEDKASIDAN FOYDALANISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	1183
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA AHOLI MIGRATSIYASI TAHLILI (2010-2024 YILLAR).....	1188
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
ВОПРОСЫ ПРИМЕНЕНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОТРАСЛЯХ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА	1192
Аман Тургунович Кенжабаев, Бахтияр Бадриддинович Садриддинов	
SANOAT KORXONALARIDA YASHIL IQTISODIY FAOLIYATNI BAHOLASH USULLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	1200
Zuxurova Nargiza Abdusattarovna	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IPOTEKANI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH AMALIYOTI.....	1204
Berdinazarov Zafar Ulashovich, Xayitov Bobirbek Ergashevich	
XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQ IKKIYOQLAMA SOLIQA TORTISHNI BARTARAF ETISH MEKANIZMLARINING TAHLILI.....	1212
Rajapov Shuxrat Zaripbayevich	
SURXONDARYO VILOYATIDA YASHIL IQTISODIYOTNING HOZIRGI HOLATI VA YASHIL TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	1221
Sharofitdinov Shaxzod Damin o'g'li	
TOSHKENT SHAHRIDA EKOLOGIK HOLAT YOMONLASHUVINING TASHQI INVESTITSIYALARGA TA'SIRI.....	1228
Poyonov Jamshid	
RAQAMLI TURIZM PLATFORMALARIDA KONTENT TAHLILI HAMDA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	1232
Janzakov Bekzot Kulmamat o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA OLIY TA'LIM SOHASIDA INVESTITSION RISKLARNI BAHOLASH TENDENSIYALARI.....	1240
Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA SIRKULAR BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1246
Utegenov Ilham Baxtiyarovich	
GO'SHT YETISHTIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH ORQALI ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH (JIZZAX VILOYATI MISOLIDA)	1250
Otabekov Javdod Nurulla o'g'li	

O'ZBEKISTONDA TASHQI AUDIT TIZIMINING RIVOJLANISHI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	1256
Ibayev Xo'jabek, Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL BASES OF THE DEVELOPMENT OF SEPARATE SEGMENTS ... OF REGIONAL BUSINESS TOURISM	1261
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
QISHLOQ XO'JALIGIDA "YASHIL" TRANSFORMATSIYANING XUSUSIYATLARI	1267
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA ELEKTRON TIJORATNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	1272
Babanazarova Gulzar Ziuatdinovna	
EKOLOGIK SOLIQLARNI HISOBLASH VA UN DARISH METODOLOGIK ASOSLARINI YARATISH	1276
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich	
IQTISODIYOTDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIK SANOAT ZONALARINI TASHKIL ETISHNING IQTISODIY VA IJTIMOY AHAMIYATI	1281
Fayziyeva Iroda Shuhrat qizi	
CAPITAL ADEQUACY AND FINANCIAL STABILITY OF COMMERCIAL BANKS IN UZBEKISTAN	1286
Shokhrukh Komilov	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA TURIZM SOHASINI STATISTIK BAHOLASH METODOLOGIYASI	1291
Jumanova Zilola Tuychiyevna, Sur'atova Mohiraxon Shavkat qizi	
AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	1296
Raximova Moxigul Isroiljonovna	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA HUDUDIY TAMOYILLARNING O'RNI	1300
Abduraimov Dilshod Muratkulovich	
ENHANCING STRATEGIC MANAGEMENT IN TOURISM SERVICE ENTERPRISES IN UZBEKISTAN: A SWOT-BASED ANALYSIS	1304
Mustafakulova Sitara Shukhratovna	
SUG'URTA KOMPANIYALARIDA AXBOROT TIZIMLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH ORQALI MOLIYAVIY BARQARORLIKKA ERISHISH YO'NALISHLARI	1310
Maxmudov Abduxalil Abduraxmon o'g'li	
O'ZBEKISTON AHOLISI JINSI NISBATINING HUDUDIY VA YOSH FARQLANISHINI STATISTIK TADQIQI	1314
Toshmatov Zoyir Xudayberganovich, Begalova Durdona Baxodirovna	

O'ZBEKISTON AHOLISI JINSI NISBATINING HUDUDIIY VA YOSH FARQLANISHINI STATISTIK TADQIQI

Toshmatov Zoyir Xudayberganovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
"Iqtisodiy statistika" kafedrası professori

Begalova Durdona Baxodirovna

Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar instituti tayanch doktranti
Email: xusniya1969@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasi aholisi jinsi nisbatining hududiy va yosh farqlanishi statistik jihatdan tahlil etiladi. Jinsiy nisbat demografik jarayonlarning ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, u nafaqat aholining tabiiy harakati ko'rsatkichlariga, balki nikoh bozori mutanosibligiga, mehnat resurslarining shakllanishi va taqsimlanishiga, shuningdek, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish jarayonlarining barqarorligiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, jinsi nisbatining hududiy va yosh kesimidagi differensiallashuvi aholining demografik barqarorligi, urbanizatsiya jarayonlari, migratsiya oqimlari hamda aholi tarkibidagi gender muvozanatini baholashda muhim ilmiy asos sifatida namoyon bo'ladi.

Kalit so'zlar: aholi jinsiy tarkibi, jinsiy nisbat, yosh-jins piramidasi, hududiy farqlanish, statistik tahlil.

Abstract. This article provides a statistical analysis of the territorial and age differentiation of the sex ratio of the population of the Republic of Uzbekistan. The sex ratio is an integral part of demographic processes, which directly affects not only the indicators of the natural movement of the population, but also the proportionality of the marriage market, the formation and distribution of labor resources, as well as the stability of socio-economic development processes. At the same time, the differentiation of the sex ratio in the territorial and age segments serves as an important scientific basis for assessing the demographic stability of the population, urbanization processes, migration flows, and gender balance in the population.

Key words: sex composition of the population, sex ratio, age-sex pyramid, regional differentiation, statistical analysis.

Аннотация. В статье представлен статистический анализ территориальной и возрастной дифференциации соотношения полов населения Республики Узбекистан. Соотношение полов является неотъемлемой частью демографических процессов, напрямую влияющей не только на показатели естественного движения населения, но и на пропорциональность брачного рынка, формирование и распределение трудовых ресурсов, а также на устойчивость процессов социально-экономического развития. При этом дифференциация соотношения полов в территориальном и возрастном сегментах служит важной научной основой для оценки демографической устойчивости населения, процессов урбанизации, миграционных потоков и гендерного баланса населения.

Ключевые слова: половой состав населения, соотношение полов, возрастно-половая пирамида, региональная дифференциация, статистический анализ.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida demografik jarayonlar jamiyatning rivojlanishida muhim o'rin egallaydi. Chunki tug'ilish, vafot etish, nikoh, ajrim va migratsiya kabi demografik ko'rsatkichlar aholining tabiiy harakati hamda hududiy joylashuvini belgilovchi asosiy omillardir. Mustaqillik yillaridan boshlab mamlakatda aholi soni barqaror

o'sish tendensiyasiga ega bo'lib, demografik tarkibida yoshlarning yuqori ulushi kuzatilmoqda. Bu esa mehnat resurslari salohiyati, ijtimoiy infratuzilma imkoniyatlari hamda iqtisodiy siyosat yo'nalishiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Demografik jarayonlarni tizimli o'rganish va ularni tahlil qilish nafaqat statistik ahamiyatga ega, balki davlat siyosatini shakllantirish, davlat dasturlarini rejalashtirish hamda milliy rivojlanish strategiyasini amalga oshirishda zaruriy ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi. Shu bois, O'zbekiston aholisi demografik rivojlanishning asosiy ko'rsatkichlarini muntazam o'rganish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Aholi tarkibidagi global o'zgarishlarni baholash, aholi sog'lig'ini mustahkamlash, ayollar va bolalar ahvolini yaxshilash va oilalarga yordam ko'rsatish chora-tadbirlarini ishlab chiqish, aholining joriy hisobini yuritish, birlamchi demografik ma'lumotlar bazasini shakllantirish va aholini ro'yxatga olishga puxta tayyorgarlik ko'rish masalalari O'zbekiston Respublikasi "Aholini ro'yxatga olish to'g'risida"gi 2020-yil 16-martdagi O'RBQ-611-son Qonuni [1]da keng yoritildi. Mazkur Qonunda mamlakatning demografik vaziyatdagi o'zgarishlarni baholashga doir ma'lumotlar bazasini kengaytirish va aholini ro'yxatga olishning asosiy vazifalaridan biri sifatida belgilandi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

21-asrda demografik jarayonlarni chuqur tadqiq etish, ayniqsa aholining jinsiy tarkibini o'rganish, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish strategiyalarida muhim o'rin tutmoqda. Jinsiy nisbatning hududiy va yosh farqlanishi nafaqat tabiiy harakat ko'rsatkichlari, balki mehnat bozori, nikoh strukturasi shakllanishi va ijtimoiy tenglikni ta'minlash bilan ham bevosita bog'liqdir. Shu bois, so'nggi yillarda aholining jinsiy tarkibini statistik usullar orqali tahlil qilish va uni makro va mikro darajadagi omillar bilan izohlash masalasiga ilmiy adabiyotlarda alohida e'tibor qaratilmoqda.

A.D. Abduraxmonovning [2] fikriga ko'ra, "aholining jinsiy tarkibi erkaklar va ayollar ulushining nisbati orqali ifodalanadi hamda u demografik jarayonlar bilan bevosita bog'liq holda shakllanadi. Jinsiy nisbatni belgilovchi asosiy omillar tug'ilishdagi biologik tafovutlar, erkak va ayollar o'rtasidagi o'lim darajasidagi farqlar hamda migratsion oqimlar hisoblanadi. Shuningdek, ishlab chiqarish kuchlarining hududiy joylashuvi, ayollarning ijtimoiy hayotdagi mavqei va tarixiy jarayonlar ham ushbu tarkibga ta'sir ko'rsatadi".

M. Boriyeva, Z. Tojiyeva va S. Zokirovlar [3] o'z ilmiy tadqiqotlarida aholining yosh tarkibi uning tabiiy ko'payishiga bog'liq deb hisoblaganlar. Tug'ilish yuqori bo'lgan holatlarda aholi tarkibida bolalar salmog'i yuqori bo'ladi yoki, aksincha, tug'ilish past, aholining o'rtacha umr ko'rish muddati nisbatan uzoq hollarda aholi tarkibida qariyalar salmog'ining yuqori bo'lishi kuzatiladi.

Abdurahmonov Q.H. va Abduramanov X.X. [4]larning fikricha, demografik hodisalar doimo u yoki bu yoshda amalga oshadi. Bunda ularning amalga oshishidagi tebranish yosh o'tishi bilan o'zgaradi yoki boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, uning vazifasi bo'lib hisoblanadi. Shuning uchun demografiyada yosh har qanday demografik hodisaning eng muhim tavsifi sifatida qaraladi. Shu munosabat bilan o'lgandagi yosh (o'lim yoshi), nikohga kirish va bola tug'ish yoshi deb nomlanuvchi yoshlar va hokazolar gapiriladi.

Shu jumladan, V. Lutz, Mark S. va A. Leo [5, 6, 7] o'z ilmiy izlanishlarida aholining yosh va jins tarkibiga oid nazariy konsepsiyalarni chuqur tahlil qilganlar. Ularning tadqiqotlarida, xususan, demografik dividendning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni, migratsiya jarayonlari va hududiy joylashuv omillariga bog'liq ravishda yuzaga keladigan yosh-jins tarkibidagi tafovutlar, shuningdek, aholining yosh va jins tuzilmasini prognozlash metodlari hamda barqaror aholi tarkibining demografik siyosat va rejalashtirishdagi ahamiyati keng yoritilgan.

Shu nuqtayi nazardan, Becker [8] "Inson kapitali" konsepsiyasida yosh avlodning iqtisodiyotga qo'shadigan hissasi ularning bilim va malaka darajasiga bog'liqligini asoslab beradi. Shuningdek, Bloom va Canning [9] o'z tadqiqotlarida aholining yosh tarkibidagi o'zgarishlar investitsiya, jamg'arma va iste'mol darajalariga bevosita ta'sir ko'rsatishini isbotlagan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada O'zbekiston aholisi jinsi nisbatining hududiy va yosh farqlanishini tahlil qilishning ilmiy-amaliy ahamiyati keng yoritilgan. Dunyo tajribasidan kelib chiqadigan bo'lsak, zamonaviy rivojlanish davrida barcha mamlakatlar singari O'zbekiston ham aholining demografik tuzilmasida bosqichma-bosqich o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Shuni ta'kidlash joizki, ayrim hududlarda tug'ilish darajasi yuqoriligi sababli bolalar va o'smirlar ulushi ko'p bo'lsa, boshqa mintaqalarda migratsiya jarayonlari natijasida mehnat yoshidagi aholining erkaklar ulushi nisbatan ortiqroq bo'lmoqda.

Hududiy tafovutlarning yana bir jihati shundaki, iqtisodiy faol aholi ko'proq to'plangan shahar markazlarida mehnatga layoqatli qatlamning ustunligi kuzatilsa, chekka va qishloq hududlarda demografik yuklama yuqori bo'lib, bolalar va keksalar salmog'i sezilarli darajada ortiqdir. Bu esa mehnat resurslari taqsimoti, ijtimoiy infratuzilma va xizmat ko'rsatish tizimining rivojlanishida ma'lum nomutanosibliklarni yuzaga keltirmoqda.

TAHLIL VA NATIJALAR

Aholining yosh va jins tarkibini hududiy jihatdan tahlil qilish mehnat munosabatlari va bandlik sohasida qabul qilinadigan me'yorlar bilan uzviy bog'liq hisoblanadi. Chunki hududlar kesimida demografik jarayonlarning farqlanishi, yoshlar ulushining yuqoriligi yoki ayollar va erkaklar nisbatining nomutanosibligi mehnat bozoridagi ehtiyojlarni shakllantiradi. Masalan, mehnatga kirishish yoshidagi aholi ko'paygan hududlarda yangi ish o'rinlarini yaratish va norasmiy bandlikni qisqartirish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Aholining yosh va jins tarkibini hududiy jihatdan o'rganish demografik jarayonlarning iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini tahlil qilishda asosiy ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Chunki aholining yosh tarkibi ishlab chiqarish samaradorligi, iste'mol darajasi va jamg'arma ko'rsatkichlarini belgilab beradi. Masalan, yosh aholining ulushi yuqori bo'lgan hududlarda iqtisodiy o'sish uchun demografik dividenddan foydalanish imkoniyati mavjud bo'lsa-da, bu jarayon ta'lim, sog'liqni saqlash va bandlik tizimiga qo'shimcha yuklamalar keltirib chiqaradi.

2015–2025-yillar kesimida aholining yosh va jins tarkibida sezilarli o'zgarishlar kuzatilmoqda. Tadqiqotimiz natijalari shuni ko'rsatadiki, 0–15 yoshdagi aholining soni ham ayollar, ham erkaklar kesimida sezilarli darajada oshgan. Bu holat yuqori tug'ilish darajasi va hududlarda yosh avlod ulushining ortib borayotganidan dalolat beradi. Tahlil natijalariga ko'ra, o'smir va yoshlar (16–24 yosh) guruhida aholining kamayish tendensiyasi kuzatilmoqda. Xususan, 18–19 yoshdagi ayollar soni 96,2 ming kishiga (-15,6%) qisqargan bo'lsa, erkaklar sonida ham shunga yaqin darajada (-14,9%) pasayish qayd etilgan. Xuddi shuningdek, 20–24 yoshli aholi orasida ayollar soni 22%ga, erkaklar esa 20,8%ga kamaygan. Ushbu salbiy dinamika 2000-yillarda tug'ilish darajasining nisbatan pasayishi bilan izohlanadi hamda demografik to'lqin effekti natijasida yosh tarkibida muayyan "bo'shliq"ning shakllanishini ko'rsatadi.

Mehnatga kirishish yoshidagi (25–39 yosh) aholining tarkibida turlicha demografik dinamika kuzatilmoqda. Jumladan, 25–29 yosh guruhida ayollar soni 7,4%ga, erkaklar esa 5%ga kamaygan. Biroq 30–34 hamda 35–39 yosh toifalarida sezilarli o'sish qayd etilgan bo'lib, ayollarda bu ko'rsatkich 25–40%ni, erkaklarda esa 28–43%ni tashkil etadi.

O'rta yosh (40–59 yosh) guruhida ham sezilarli o'sish kuzatilmoqda. Masalan, 40–49 yoshdagi ayollar soni 473,3 ming kishiga, erkaklar esa 519 ming kishiga ortgan. Ushbu jarayon mehnat resurslarining nisbatan yetuk avlodlar hisobiga kengayib borayotganini, demografik strukturada ishlab chiqarish salohiyati yuqori bo'lgan toifalarning salmog'i oshayotganini ko'rsatadi.

Keksalar guruhi (60 yosh va undan yuqori) esa eng yuqori o'sishni namoyon qilmoqda. Xususan, 60–64 yosh oralig'ida ayollar soni 323,1 ming kishiga (175,4%), erkaklar esa 282,7 ming kishiga (173,4%) ko'paygan (1-jadval).

1-jadval. O'zbekiston Respublikasi aholisi sonining yosh-jins ko'rsatkichlari bo'yicha differensial tahlili¹

Yosh	2015		2025		2025-yil 2015-yilga nisbatan o'sish sur'ati			
	ayol	erkak	ayol	erkak	(+,-)da, ayol	%da, ayol	(+,-)da, erkak	% da, erkak
1	2	3	4	5	6	7	8	9
0-2 yosh	950993	1026302	1339947	1436120	388954	140,9	409818	139,9
3-5 yosh	916025	980588	1209310	1298597	293285	132,0	318009	132,4
6-7 yosh	603501	638159	681931	745917	78430	113,0	107758	116,9
8-15 yosh	2028512	2137357	2571575	2765713	543063	126,8	628356	129,4
16-17 yosh	547149	573318	604365	637796	57216	110,5	64478	111,2
18-19 yosh	615215	644294	519024	548478	-96191	84,4	-95816	85,1
20-24 yosh	1589644	1647703	1240388	1305568	-349256	78,0	-342135	79,2
25-29 yosh	1516943	1548658	1404903	1470633	-112040	92,6	-78025	95,0
30-34 yosh	1255470	1264051	1570012	1623784	314542	125,1	359733	128,5
35-39 yosh	1064176	1062068	1495612	1519653	431436	140,5	457585	143,1
40-49 yosh	1801869	1740095	2275212	2259128	473343	126,3	519033	129,8
50-59 yosh	1452717	1357469	1733786	1635028	281069	119,3	277559	120,4
60-64 yosh	428779	385322	751949	668077	323170	175,4	282755	173,4
65 va undan kattalar	699309	546839	1240681	989980	541372	177,4	443141	181,0

1 Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan

Ushbu ko'rsatkichlar aholining qarish jarayonining jadallashayotganidan dalolat beradi. 2015–2025-yillar oralig'ida yosh tarkibida ikki asosiy tendensiya kuzatildi, ya'ni yosh avlod salmog'ining ortishi demografik dividend uchun imkoniyat yaratmoqda. O'rta va keksa yosh guruhlarining keskin ko'payishi esa aholining qarish jarayonini tezlashtirmoqda.

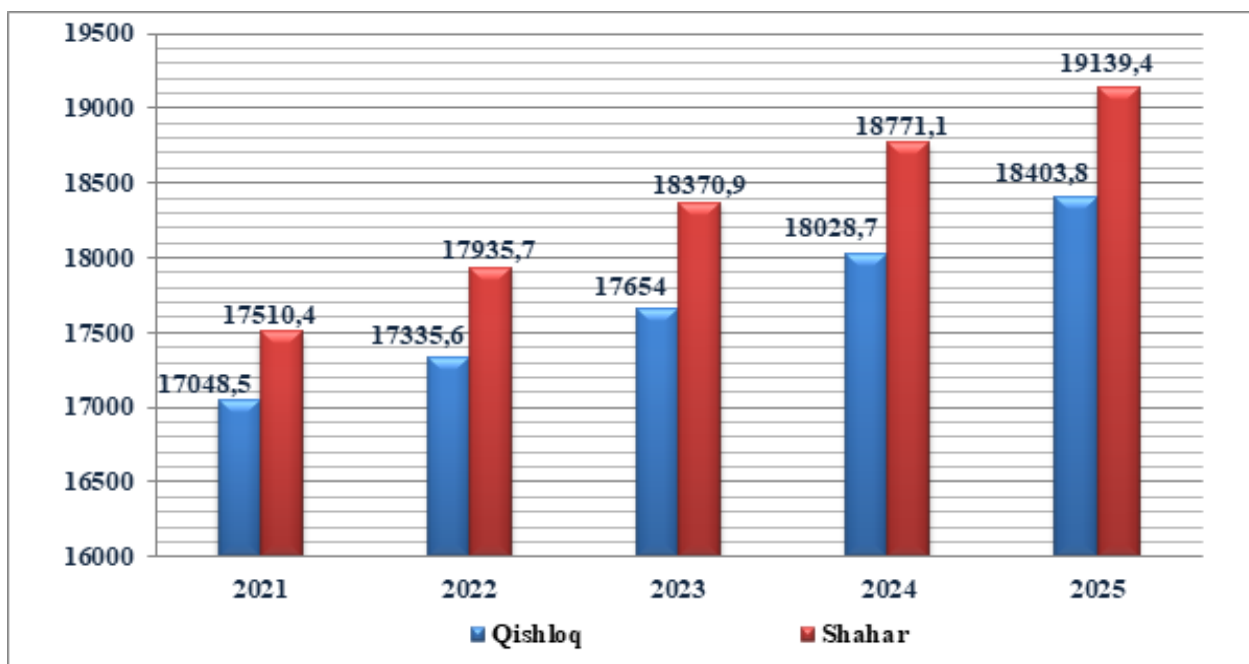
Hududiy demografik tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, jinsiy nisbatning shakllanishi qishloq va shahar hududlari kesimida, shuningdek, turli yosh guruhlari bo'yicha sezilarli farqlarga ega:

- qishloq hududlarida tug'ilish darajasining yuqoriligi sababli yosh avlod tarkibida erkaklar ulushi nisbatan yuqori saqlanib qolmoqda. Bu holat biologik qonuniyatlar bilan bir qatorda ijtimoiy omillar, xususan, tug'ilishning hududiy intensivligi bilan ham izohlanadi;

- shahar hududlarida esa mehnat migratsiyasi jarayonlari muhim rol o'ynaydi. Xususan, tashqi va ichki migratsiya oqibatida ko'proq erkaklar mehnat bozoriga jalb etilishi natijasida ayrim yosh guruhlarda erkaklar sonining kamayishi kuzatiladi. Natijada, shaharlarda ayollar ulushi yuqori bo'lib, jinsi nisbatining hududiy disbalansi shakllanadi;

- keksalar guruhida esa deyarli barcha hududlarda ayollar sonining ustunligi yaqqol ko'zga tashlanadi. Buning asosiy sababi ayollarda o'rta umr davomiyligi erkaklarnikiga nisbatan sezilarli darajada yuqoriligi, erkaklar orasida o'lim ko'rsatkichlarining yuqoriligi va salomatlikka oid tafovutlar bilan bog'liq.

2021–2025-yillar davomida O'zbekiston aholisi tarkibida qishloq va shahar aholisi soni barqaror o'sish tendensiyasini namoyon qilmoqda. Biroq, mazkur o'sish sur'atlari hududiy jihatdan farqlanadi. 2021-yilda 17,0 mln kishi bo'lgan qishloq aholisi 2025-yilga kelib 18,4 mln kishiga yetgan. Absolyut o'sish 1,36 mln kishini, nisbiy o'sish esa 7,9%ni tashkil qilgan. Ushbu ko'rsatkich qishloq hududlarida tabiiy o'sishning davom etayotganini bildiradi, biroq bu jarayon shahar hududlaridagiga nisbatan sekinroq kechmoqda. Shahar aholisining dinamikasi yanada jadallashgan bo'lib, 2021-yilda 17,5 mln kishidan 2025-yilga kelib 19,1 mln kishiga yetgan. Bu davrda 1,63 mln kishilik absolyut o'sish qayd etilgan, nisbiy o'sish sur'ati esa 9,3%ni tashkil etgan (1-rasm).

1-rasm. O'zbekiston aholisi sonining qishloq va shahar hududlari bo'yicha demografik taqsimlanishi (ming kishi)²

Mazkur tendensiya urbanizatsiya jarayonlarining jadallashayotganidan, shuningdek, qishloqlardan shaharlarga ichki migratsiya oqimlarining kuchayganidan dalolat beradi. 2021-yilda qishloq va shahar aholisi soni deyarli teng bo'lgan bo'lsa, 2025-yilga kelib shahar aholisi qishloq aholisidan 0,73 mln kishiga ko'proq bo'lib, demografik muvozanat asta-sekin shahar hududlari foydasiga siljiyotgani kuzatilmoqda. Bu esa demografik urbanizatsiya jarayonining ustuvor trend sifatida shakllanayotganini tasdiqlaydi.

O'zbekiston demografik rivojlanishining eng muhim xususiyatlaridan biri – aholi sonining qishloq va shahar hududlari bo'yicha notekis taqsimlanishidir. Mamlakat aholisi an'anaviy tarzda qishloq joylarda ko'proq yashagan bo'lsa-da, so'nggi yillarda urbanizatsiya jarayonlari jadallashib, shahar aholisi salmog'i bosqichma-bosqich ortib bormoqda. Qishloq hududlarida yuqori tug'ilish darajasi va yosh avlodning salmog'i ko'proq bo'lishi

2 Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan

aholining tabiiy o'sishini tezlashtirmoqda. Shahar hududlarida esa demografik o'sish ko'proq iqtisodiy omillar – sanoatning rivojlanishi, xizmat ko'rsatish sektorining kengayishi va ichki migratsiya oqimlari bilan izohlanadi.

O'zbekiston Respublikasi aholisi yosh-jins tarkibi bo'yicha olib borilgan statistik tahlillar natijalari mamlakat demografik jarayonlarining o'ziga xos hududiy xususiyatlarini yaqqol namoyon etadi. 2025-yil holatiga ko'ra, mamlakat aholisi 37,5 million kishini tashkil etib, shundan 18,9 millionini erkaklar, 18,6 millionini esa ayollar tashkil etadi. Jinsiy nisbat ko'rsatkichi har 1000 erkakka 986 ayol to'g'ri kelishini ko'rsatadi. Bu esa ayollar ulushi erkaklarnikiga nisbatan biroz ustunligini bildiradi.

Hududlar kesimida olib borilgan tahlil erkaklar va ayollar soni o'rtasida ma'lum tafovutlar mavjudligini aniqladi. Xususan, Toshkent shahri (1037) ko'rsatkich bilan ayollar ulushi eng yuqori bo'lgan hudud sifatida ajralib turadi. Bu holat poytaxtda ayollar bandligi yuqoriligi, xizmat ko'rsatish va ijtimoiy sohalarning rivojlanganligi, shuningdek, erkaklarning boshqa mintaqalarga yoki xorijga mehnat migratsiyasi bilan chiqib ketishi bilan izohlanadi. Shunga o'xshash tendensiya Namangan (967), Qashqadaryo (972) va Navoiy (973) viloyatlarida ham kuzatilmoqda. Aksincha, Xorazm (997), Buxoro (994) va Toshkent viloyati (992) kabi hududlarda jinsiy nisbat deyarli tenglikka yaqin bo'lib, har 1000 erkakka mos ravishda 997, 994 va 992 ayol to'g'ri keladi. Bu hududlarda migratsiya darajasi nisbatan past bo'lib, demografik barqarorlik saqlanib qolgan (2-jadval).

2-jadval. O'zbekiston aholisi sonining jinsiy tarkibining viloyatlar kesimidagi hududiy tahlili (ming kishi)³

Viloyatlar	Aholi soni (jami)	Erkaklar soni	Ayollar soni	Jinsiy nisbat (1000 ayolga to'g'ri keladigan erkaklar soni)
<i>O'zbekiston Respublikasi</i>	37543,2	18904,5	18638,7	986
<i>Qoraqalpog'iston Respublikasi</i>	2029,7	1019,8	1009,9	990
<i>Viloyatlar:</i>				
Andijon	3461	1753,3	1707,7	974
Buxoro	2077	1041,6	1035,4	994
Jizzax	1537,6	776,1	761,5	981
Qashqadaryo	3639,3	1845,4	1793,9	972
Navoiy	1094,7	554,7	540	973
Namangan	3131,7	1591,9	1539,8	967
Samarqand	4297,5	2165,5	2132	985
Surxondaryo	2945,5	1490,9	1454,6	976
Sirdaryo	930,8	467,5	463,3	991
Toshkent viloyati	3108,5	1560,3	1548,2	992
Farg'ona	4144,7	2092	2052,7	981
Xorazm	2032,4	1017,6	1014,8	997
Toshkent shahar	3112,8	1527,9	1584,9	1037

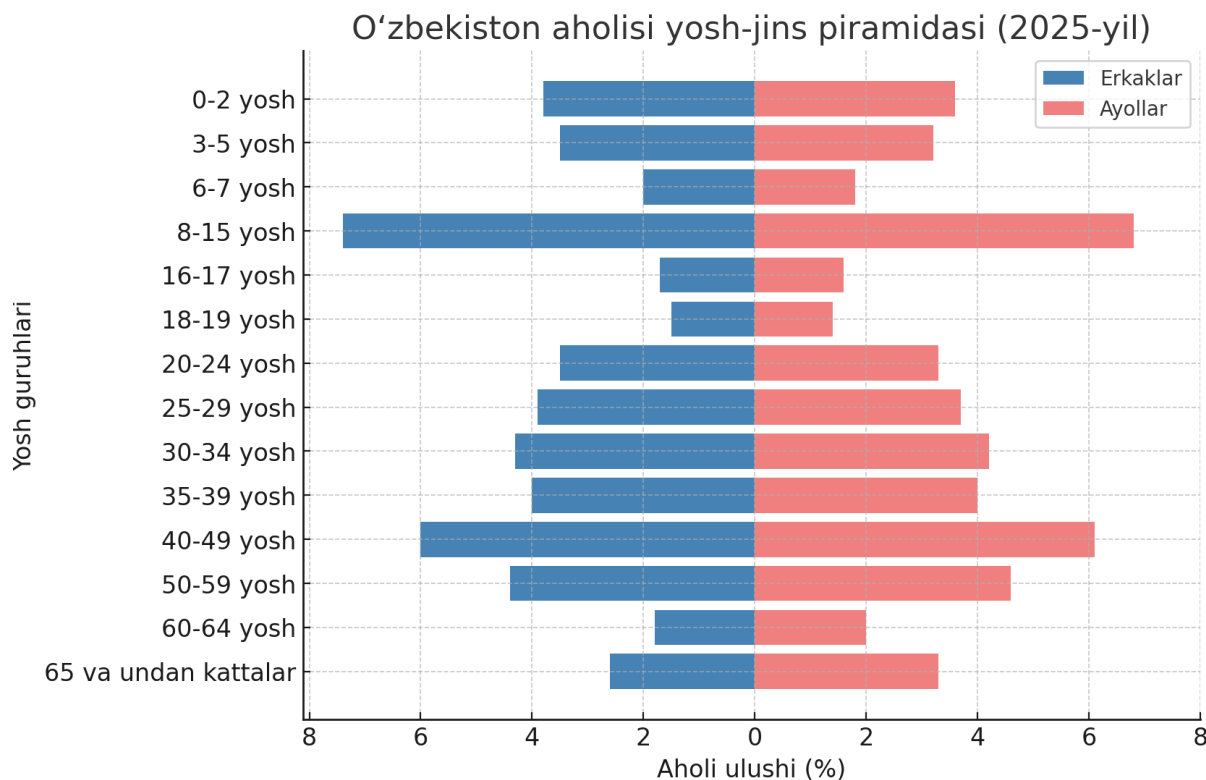
Shunday qilib, O'zbekistonda jinsiy nisbatining hududiy tafovutlari demografik siyosatni shakllantirish jarayonida albatta hisobga olinishi zarur bo'lgan muhim omillardan biri hisoblanadi. Ushbu ko'rsatkichlarni muntazam kuzatib borish aholining tabiiy harakati, migratsiya oqimlari hamda mehnat resurslari bo'yicha uzoq muddatli prognozlar ishlab chiqishda katta ahamiyatga ega.

2025-yil uchun tuzilgan yosh-jins piramidasi O'zbekiston aholisi tarkibida sezilarli demografik xususiyatlarni ko'rsatmoqda.

Birinchidan, aholining eng katta qismini yosh avlod (0–19 yosh) tashkil qilmoqda. Jumladan, 0–15 yoshli bolalar va o'smirlarning jami ulushi erkaklarda 17%, ayollarda esa 15%ni tashkil qilmoqda. Bu ko'rsatkich yuqori tug'ilish darajasi davom etayotganini, shuningdek, kelajakda mehnat resurslari ko'payishini anglatadi. Biroq bu holat davlat oldiga ta'lim va sog'liqni saqlash tizimiga qo'shimcha yuk tushishini ham keltirib chiqaradi.

Ikkinchidan, 20–39 yoshdagi aholi ham juda salmoqli guruhni tashkil etmoqda. Ushbu qatlamda erkak va ayollar ulushi deyarli teng (har biri 3–4% atrofida), bu esa mehnat bozorida gender muvozanati nisbatan barqaror ekanidan dalolat beradi. Ushbu guruh mehnatga layoqatli aholi bazasining asosiy qismini shakllantiradi (2-rasm).

3 Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan

2-rasm. 2025-yilda O'zbekiston Respublikasi aholisining yosh-jins piramidasi, %da ⁴

Uchinchidan, o'rtacha yosh guruhlari (40–59 yosh) ham sezilarli salmoqqa ega bo'lib, ularning ulushi 10%dan ortiq. Bu guruh aholining iqtisodiy faol qatlamini mustahkamlaydi va demografik barqarorlikni ta'minlaydi.

To'rtinchidan, piramidaning yuqori qismi – 60 yosh va undan kattalar ulushi ancha past. Xususan, 65 va undan katta yoshdagi erkaklar 2,6%, ayollar 3,3%ni tashkil qilmoqda. Bu holat ikki jihatni ko'rsatadi: birinchidan, umr davomiyligi hali yuqori emas, ikkinchidan, yuqori yosh guruhlarida ayollar soni erkaklardan sezilarli darajada ustunlik qilmoqda. Bunday tafovut tabiiy biologik omillar, shuningdek, erkaklar salomatligidagi muammolar bilan izohlanadi.

Umuman olganda, piramida shakli keng asosli va yuqoriga tomon torayib boruvchi ko'rinishda namoyon bo'lmoqda. Bu rivojlanayotgan davlatlarga xos demografik model bo'lib, yuqori tug'ilish darajasi, mehnat resurslarining yetarliligi va yosh aholi ulushining ustunligi bilan izohlanadi. Shu bilan birga, piramida kelajakda demografik yuklamaning o'sishi, pensiya tizimiga bosim kuchayishi hamda ta'lim va ish o'rinlariga talab ortishini ham ko'rsatib bermoqda.

O'zbekistonda aholining yosh va jins tarkibi bo'yicha hududiy farqlanishini o'rganish shuni ko'rsatadiki, demografik tarkibda tabiiy harakatning an'anaviy xususiyatlari saqlanib qolmoqda. Shu bilan birga, yosh guruhlari bo'yicha gender tafovutlari kelgusida mehnat resurslarini samarali taqsimlash va ijtimoiy siyosatni shakllantirishda muhim statistik asos bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston aholisi yosh-jins tarkibining statistik tahlili shuni ko'rsatadiki, aholining sezilarli qismi mehnatga layoqatli yosh guruhlariga to'g'ri keladi va bu mamlakatning kelgusi taraqqiyoti uchun muhim demografik ustunlik hisoblanadi. Shu bilan birga, ayrim hududlarda erkaklar va ayollar ulushi o'rtasidagi tafovutlar aholining migratsion harakati, shuningdek, hududiy ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar bilan izohlanadi. Demak, yosh-jins tarkibidagi bunday xususiyatlar davlatning mehnat bozori, ijtimoiy siyosati hamda hududiy rivojlanish strategiyalarini belgilashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Ushbu kuzatuvlar asosida quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

1. demografik siyosatni rejalashtirishda yosh tarkibining ustunligini hisobga olish – yoshlar bandligi, ta'lim sifati va kasb-hunar tayyorgarligini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan bo'lishi lozim;
2. hududiy farqlarni chuqurroq o'rganish – viloyatlar kesimida jinsiy nisbat tafovutlari mehnat resurslarini qayta taqsimlash va migratsiya siyosatini optimallashtirishda inobatga olinishi zarur;

⁴ Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan

3. keksalar sonining asta-sekin ortishini prognoz qilish – uzoq muddatli istiqbolda pensiya tizimi, sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlarni yanada samarali tashkil etish uchun asos yaratadi;

4. gender siyosatini kuchaytirish – ayrim hududlarda ayollar ulushining yuqoriligi, boshqalarda esa erkaklar ko'pligi gender tengligi masalalarini amaliy siyosatda hal qilishni talab qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasining 16.03.2020 yildagi "Aholini ro'yxatga olish to'g'risida"gi O'RQ-611-son Qonuni // <https://lex.uz/docs/-4766082>
2. A.D. ABDURAXMONOV Aholi statistikasi. Toshkent-2021
3. M. Boriyeva, Z. Tojiyeva, S. Zokirov. Aholi geografiyasi va demografiyasi asoslari. Toshkent-2011
4. Abdurahmonov Q.X., Abduramanov X.X- Demografiya. O'quv qo'llanma. Toshkent-2011. B.79
5. Wolfgang Luts- Education rather than age structure brings demographic dividend. June 10,2019
6. [Mark C. Wheldon](#), [Adrian E. Raftery](#), [Samuel J. Clark](#), [Patrick Gerland](#). Bayesian Reconstruction of Two-Sex Populations by Age: Estimating Sex Ratios at Birth and Sex Ratios of Mortality. 17 Dec 2013
7. Leo O.Goodman, On the age-sex compsoition of the population that would result from given fertility and morality conditions Published: June 1967. Volume 4, pages 423-441
8. Becker, G. S. (1964). Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. Chicago: University of Chicago Press
9. Bloom, D. E., & Canning, D. (2003). The Demographic Dividend: A New Perspective on the Economic Consequences of Population Change. RAND Corporation
10. www.stat.uz - Milliy statistika qo'mitasi rasmiy sayti

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
